

Sygn. akt **II C 182/14**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 07 października 2015r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach Ośrodek (...) w R. Wydział II Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Okręgowego Renata Kopala

Protokolant: Jolanta Bober

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 07 października 2015r. w R.

sprawy z powództwa **K. K. (1) (K.)**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Zakładu Karnego w R., Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Zakładu Karnego w W., Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Zakładu Karnego w J., Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w C.**

o zapłatę

- 1) oddała powództwo;
- 2) odstępuje od obciążania powoda kosztami postępowania.

Sędzia:

Sygn. akt II C 182/14

UZASADNIENIE

Powód K. K. (1) wniósł o zasądzenie tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych od pozwanego Skarbu Państwa- Dyrektora Zakładu Karnego w R. kwoty 150.000 zł na jego rzecz oraz kwoty 40.000 zł na rzecz Fundacji (...), Skarbu Państwa – Dyrektora Zakładu karnego w W. kwoty 50.000 zł na jego rzecz oraz kwoty 20.000 zł na rzecz Fundacji (...), Skarbu Państwa- Dyrektora Zakładu Karnego w J. kwoty 50.000 zł na jego rzecz oraz kwoty 20.000 zł na rzecz Fundacji (...), Skarbu Państwa – Dyrektora Aresztu Śledczego w C. kwoty 50.000 zł na jego rzecz oraz kwoty 20.000 zł na rzecz Fundacji (...).

W uzasadnieniu wskazał, że powód przebywał:

- w ZK w R. w okresach 12/2000 – 11/2001, (...) i (...),
- w ZK w (...)/2001 – (...),
- w Areszcie Śledczym w (...)/2002 – (...)
- w ZK w J. (...)/2003 – (...).

Dodał, że odbywając karę pozbawienia wolności przebywał w celach przeludnionych, celach 3 osobowych, 5, 6, 10 i 12 osobowych, które nie spełniały normy 3m² na jednego skazanego. Podniósł, że we wszystkich jednostkach ograniczono mu możliwość dbania o higienę poprzez jedną kąpiel w łaźni tygodniowo, przy jednoczesnym braku dostępu do ciepłej wody. Zarzucił w/w jednostkom, że był zmuszony jeść i załatwiać potrzeby fizjologiczne w jednym

miejscu w obecności innych osadzonych, przy czym kącik sanitarny nie był prawidłowo oddzielony od reszty celi. Wskazał, że w ZK w R. i AŚ w C. miało miejsce „przepierzenie” na wysokości 120 cm oraz brak było prawidłowej wentylacji. W ZK w W. w celi, w której przebywał powód, pojawił się grzyb. W ZK w R. herbata wydawana była w saszetkach przy jednoczesnym, braku dostępu do gorącej wody i braku możliwości zakupu grzałek lub czajnika.

Pozwany Skarb Państwa – Dyrektor Zakładu Karnego w R., Dyrektor Zakładu Karnego w J., Dyrektor Zakładu Karnego w W. oraz Dyrektor Aresztu Śledczego w C. zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów zastępstwa wg. norm prawem przypisanych tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz SP – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa. Strona pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczeń powoda na podstawie art. 442¹ § 1 kc związanych z jego pobytem w Zakładach Karnych i Areszcie Śledczym w okresie wcześniejszym niż 3 lata przed wniesieniem pozwu, z uwagi na upływ 3 lat od momentu gdy powód dowiedział się o szkodzie i o osobie zobowiązanej do jej naprawienia. Dlatego przedmiotem rozpoznana sądu w ocenie pozwanej winno być tylko żądanie wobec ZK w R. w części nieprzedawnionej. Zaprzeczono, że w ZK w R. w tym okresie miało miejsce przeludnienie celi, w której przebywał osadzony, ani by osadzony nie miał zapewnionych właściwych warunków sanitarno bytowych. Dodano, że w celi nr 532, w której przebywał powód, miał zapewniony kącik sanitarny w odrębnym pomieszczeniu.

Sąd ustalił:

Powód przebywał w Zakładzie Karnym w R. w okrEsach 12/2000 – 11/2001, (...) i (...), w Zakładzie Karnym w W. w okresie 11/2001 – 10/2002, w Zakładzie Karnym w J. w okresie 4/2003 – 10/2003 i w Areszcie Śledczym w C. w okresie 10/2002 – 4/2003. Powód w trakcie pobytu w ZK w W. nie składał żadnych skarg.

Podczas pobytu w ZK w R. powód, miał dostęp do sprzętu kwaterunkowego zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Osadzony otrzymał od administracji zakładu środki czystości i higieny. Cele, w których przebywają osadzeni są okresowo malowane. Cele posiadały sprawną wentylację grawitacyjną, wyposażone są kratki wentylacyjne. Wietrzenie celi może odbywać się również poprzez otwarcie okna. W celi, w której przebywał osadzony, było okno i możliwe było jego uchylenie. Drożność kanałów wentylacyjnych jest sprawdzana raz w roku przez kominiarza. Z okresowej kontroli przewodów kominowych (protokół nr (...)) wynika, że w oddziale IX gdzie przebywał powód przewody oraz połączenia wentylacyjne są drożne i technicznie sprawne. Osadzeni w ZK w R. mają dostęp do kąpieli raz w tygodniu i codzienny dostęp do bieżącej wody. Osadzeni mogą posiadać w celach mieszkalnych grzałki do przygotowania ciepłej wody. W przypadku braku ciepłej wody może ją dostarczyć oddziałowy. ZK w R. do 2013r. wydawał osadzonym saszetki z herbatą, później zarządzeniem Dyrektora Generalnego wydawano napój do posiłku. Gdy osadzeni dostawali saszetki mogli używać swoich grzałek lub na życzenie mogli dostać wrzątek lub czajnik. Kącik sanitarny ma powierzchnię 1,4 x 0,9 metra i zabudowany był nieprzezroczystym materiałem o minimalnej wysokości 1,2 m. Powód przebywał w celi nr 532, która ma kącik sanitarny w odrębnym pomieszczeniu. Powierzchnia tej celi wynosiła 52,51 m² i zakwaterowanie w niej wynosiło 17 miejsc. W celi razem z powodem przebywało 16 osadzonych. W dniach 14 i 28 grudnia 2011r. w ZK w R. przeprowadzona została wizytacja, z której wynikał, że pojemność jednostki wynosiła 812 miejsc, przebywało w niej 816 osadzonych, średnie roczne zaludnienie wynosiło w 2010r – 101%, w 2011r. 99,9%. Wyposażenie cel w podstawowy sprzęt kwatermistrzowski nie budził zastrzeżeń. Osadzeni mieli zapewnioną właściwą opiekę lekarską. Na terenie zakładu jest ambulatorium, zatrudnionych jest kilkunastu lekarzy, a w nagłych wypadkach korzysta z zewnętrznej służby zdrowia, leczenie jest bezpłatne. Nie było w ZK w R. kłopotów zdrowotnych wynikających z braku higieny, zbiorowego zatrucia. Podczas kontroli sanitarnej przeprowadzonej w dniu 29 grudnia 2011r. nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości. Powód przebywając w AŚ w C., miał zapewnione do własnego użytku: łóżko, szafkę, taboret i miejsce przy stole. W magazynie odzieżowym otrzymał sprzęt stołowy, materac, pościel. Systematycznie co miesiąc otrzymywał również środki higieny osobistej. Powód korzystał co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpieli. W celach mieszkalnych znajdowały się środki czystości i sprzęt niezbędny do utrzymania porządku. Kącik sanitarny umożliwiał nieskrępowane korzystanie. Remonty obiektu były przeprowadzane na bieżąco. Awarie w celach usuwane były również na bieżąco.

Dowód: notatka służbowa inspektora działu kadr i spraw organizacyjno-prawnych Zakładu Karnego w W. z dnia 23.01.2015r. k. 45, notatka służbowa kierownika działu ewidencji z dnia 21.01.2015r. k. 46, notatka kierownika działu kwatermistrzowskiego Zakładu Karnego w R. z dnia 22.01.2015r. k. 47, historia rozmieszczenia powoda z systemu centralnego Bazy Danych Osób Pozbawionych Wolności k. 48, sprawozdanie z wizytacji Zakładu Karnego w R. z dnia 14 i 28.12.2011r. k. 49, protokół kontroli sanitarnej z dnia 29.12.2011r. k. 60, wykaz pomieszczeń Zakładu Karnego w R. z dnia 27.08.2007r. k. 67, protokół okresowej kontroli przewodów kominowych z dnia 10.01.2012r. k. 68., notatka służbowa działu kwatermistrzowskiego Aresztu Śledczego w C. z 21.01.2015r. k. 70, zeznania świadka S. A. – protokół nagrania z rozprawy z dnia 1 kwietnia 2015r. k. 106, zeznania powoda – protokół rozprawy z dnia 18 sierpnia 2015r. k. 147.

Przy ocenie materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie Sąd kierował się zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną w art. 233 § 1 k.p.c. Podejmując rozstrzygnięcie Sąd oparł się przede wszystkim na zeznaniach świadka S. A. i na dowodach z dokumentów, którym dał wiarę w całości, albowiem zgodność ich treści z rzeczywistym stanem faktycznym nie została przez powoda zakwestionowana w toku procesu.

Sąd nie dopatrył się żadnej podstawy do tego by odmówić wiarygodności zeznaniom świadka. Powód nie przedstawił żadnego dowodu w toku postępowania, który w jakikolwiek sposób podważyłby treść tych zeznań jak i dokumentów dopuszczonych jako dowód w sprawie. Wobec powyższego Sąd nie dał wiary w całości zeznaniom powoda, w zakresie w jakim nie znalazły one potwierdzenia w zgromadzonych w sprawie dokumentach i zeznaniach świadka.

Sąd oddalił wnioski dowodowe powoda dot. dopuszczenia dowodu z zeznań świadków M. G. i H. W., uznając, że okoliczności sprawy zostały już wyjaśnione, a dalsze postępowanie dowodowe zmierzałoby tylko do wydłużenia postępowania w sprawie.

Sąd zważył co następuje:

Żądanie powoda nie zasługiwało na uwzględnienie, z przyczyn niżej wskazanych.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że podniesiony zarzut przedawnienia roszczenia co do Skarbu Państwa – Dyrektorowi ZK w J., ZK w W., Dyrektorowi AŚ w C. i Dyrektorowi ZK w R. (okres do dnia 12 maja 2011r.) jest zasadny.

Zgodnie z art. 442¹ § 1 kc roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

Dla rozpoczęcia biegu terminu a tempore scientiae nie jest konieczne, aby poszkodowany, który dowiedział się o szkodzie, znał już rozmiar szkody (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 1963 r., III PO 6/62, OSN 1964, nr 5, poz. 87; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 1971 r., I CR 491/71, OSN 1972, nr 5, poz. 95 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 21 października 2011 r., I ACa 625/11, LEX nr 1112459). Także nie jest konieczne, aby poszkodowany dowiedział się równocześnie o szkodzie, jak i o osobie zobowiązanej do jej naprawienia. Jeżeli o dłużniku dowie się później niż o samej szkodzie, wówczas termin przedawnienia rozpocznie bieg w tej późniejszej dacie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2002 r., IV CKN 949/00, Biul. SN 2002, nr 11, s. 11). Ustalenie wiedzy poszkodowanego o szkodzie dla oznaczenia biegu terminu a tempore scientiae nie stanowi rekonstrukcji rzeczywistego stanu świadomości poszkodowanego, lecz przypisanie mu świadomości wystąpienia szkody, opartego na obiektywnie sprawdzalnych okolicznościach (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2004 r., I CK 166/04, LEX nr 277853, a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2011 r., IV CSK 46/11, LEX nr 1084557).

Powód objął pozewm okres pozbawienia wolności od grudnia 2000r. do czerwca 2011r. Pozew został wniesiony przez powoda 12 maja 2014r (data złożenia w ZK). Powód wiedział jakich warunkach był osadzony w danym zakładzie karnym lub areszcie śledczym, zatem miał subiektywne odczucie co do tego, czy warunki te naruszają

jego dobra osobiste czy też nie. Nadto ustalenie przez powoda ewentualnego podmiotu odpowiedzialnego z racji miejsca odbywania kary przez powoda również nie stanowiło trudności. Do 12 maja 2014r. powód mógł dochodzić tylko roszczenia, za okres trzyletni poprzedzający datę wniesienia pozwu, do końca okresu objętego żądaniem pozwu (12/5/11r. – 06/11). Zatem rozpoznanie roszczenia powoda za okres z przed 3 lat liczonych od dnia wniesienia pozwu jest nie uzasadnione.

Do rozpoznania merytorycznego roszczenia powoda, pozostał krótki okres przebywania w ZK w R. tj. okres od 12 maja 2011 do 30 czerwca 2011r.

Podstawą prawną dochodzonego przez powoda zadośćuczynienia za złe, uciążliwe warunki pobytu w Zakładzie Karnym w R. jest art. 448 k.c., zgodnie z którym w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia.

Regulacja zawarta w wyżej przytoczonym przepisie wskazuje, że przesłanką odpowiedzialności przewidzianej w nim jest nie tylko bezprawne ale i zawinione działanie sprawcy naruszenia dobra osobistego (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15.06.2005 r., sygn. akt IV CK 805/04). Przyjęcie zatem odpowiedzialności odszkodowawczej sprawcy takiego naruszenia wymaga kumulatywnego zaistnienia nie tylko wystąpienia szkody o charakterze niemajątkowym i wskazania bezprawności działania sprawcy, ale także wykazania jego zawinienia, a także związku przyczynowego zachodzącego pomiędzy zaistniałą szkodą, a działaniem sprawcy.

Przesłanki ochrony dóbr osobistych zostały sprecyzowane w art. 24 § 1 k.c., który wskazuje, że ten czyje dobro osobiste zostało naruszone bezprawnym działaniem może żądać zaniechania tego działania lub usunięcia jego skutków. Przy czym ustawodawca w art. 24 k.c. wprowadził domniemanie bezprawności naruszenia dobra osobistego, które strona pozwana może obalić przez wykazanie, że jej działanie miało miejsce w warunkach obowiązującego porządku prawnego, stanowiło wykonywanie prawa podmiotowego, było za zgodą pokrzywdzonego, lub wynikało z potrzeby ochrony uzasadnionego interesu lub wartości nadrzędnych.

Zgodnie z powyższym tylko bezprawne naruszenie sfery dóbr osobistych jest przesłanką ich ochrony. Naruszenie dobra osobistego polega już na samym przekroczeniu określonej w art. 24 § 1 k.c. granicy zagrożenia dobra osobistego, ale dla powstania roszczenia uprawnionego konieczna jest wskazana bezprawność. Konstrukcja domniemania bezprawności wyrażona w tym przepisie przenosi jednak ciężar dowodu braku bezprawności na podmiot naruszający sferę określoną treścią osobistych praw podmiotowych.

Innymi słowy ciężar dowodowy obalenia domniemania bezprawności przerzucony został przez ustawodawcę na stronę pozwaną. Zatem strona pozwana winna wykazać w toku postępowania, że działała w ramach prawa.

Stosownie do art. 110 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego skazanego osadza się w celi mieszkalnej wieloosobowej lub jednoosobowej. Zgodnie z § 2 przepisu powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m². Cele wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterekowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy. W § 2a i 2b ustawodawca wskazał na okoliczności, które pozwalają Dyrektorowi ZK umieszczenie skazanego w celi mieszkalnej, w której pow. Przypadająca na jednego skazanego jest mniejsza niż 3m², nie mniej niż 2m². Żadna z wskazanych sytuacji nie miała miejsca w przedmiotowej sprawie.

Zgodnie z uchwałą uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r., III CZP 25/11 umieszczenie osoby pozbawionej wolności w celi o powierzchni przypadającej na osadzonego mniejszej niż 3 m² może stanowić wystarczającą przesłankę stwierdzenia naruszenia jej dóbr osobistych. Odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 448 k.c. za krzywdę wyrządzoną tym naruszeniem nie zależy od winy.

Natomiast Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 października 2007 r., II CSK 269/07 uznał, że zapewnienie przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymagań demokratycznego państwa prawnego, jednakże osadzenie skazanego w celi w warunkach, w których powierzchnia na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m², przy spełnieniu przesłanek określonych w art. 248 § 1 k.k.w., jest zgodne z prawem.

Sąd dokonując analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego uznał, że pozwany wykazał, że jego działanie było zgodne z prawem. W okresie od 12 maja do 30 czerwca 2011r. powód przebywał w ZK w R., na oddziale IX w celi nr 532. Ustalono na podstawie zeznań świadka (co ostatecznie powód sam przyznał), że cela ta posiadała kącik sanitarny w oddzielnym pomieszczeniu. Nadto nie ustalono by w celi panowały warunki przeludnienia, powód przebywał w celi z 16 osobami, tymczasem cela przeznaczona jest dla 17 osób, a jej powierzchnia wynosi 52m². Stwierdzić więc należało, że nie doszło do przeludnienia.

W okresie objętym rozpoznaniem sprawy przez Sąd, powód wskazywał, że miał dostęp do łaźni tylko raz w tygodniu, oraz nie miał dostępu do ciepłej wody (brak grzałki), a herbata wydawana był w saszetkach. Powód wskazał też że w celi brak było wentylacji.

Osadzeni mieli zapewnioną kąpiel w ciepłej wodzie raz w tygodniu, a więc tak jak przewiduje to regulamin. Powód w związku z tym, że odbywał karę pozbawienia wolności, musi liczyć się z dolegliwościami i trudnościami z tym związanymi. W celi znajdowała się sprawna wentylacja grawitacyjna jak i istniała możliwość otwarcia okna co nie nastroczało trudności z uwagi na fakt że był to okres wiosenno-letni. Powód mógł przeciwdziałać przykrym zapachom chociażby poprzez otwarcie okna i przewietrzenie celi. Nadto co jest bezsporne kącik sanitarny był w oddzielnym pomieszczeniu. Powód nie miał gorącej wody ale mógł dowolnie zagotować wodę, miał możliwość posiadania urządzenia do jej podgrzania lub gorącą wodę mógł dostarczyć mu oddziałowy.

Reasumując powód, nie wykazał, by jego dobra osobiste zostały naruszone, z kolei pozwany w toku postępowania wykazał, że jego postępowanie było prawidłowe i zagwarantował odpowiednie warunki w celi.

W punkcie drugim Sąd na zasadzie art. 102 kpc kierując się zasadą słuszności odstąpił od obciążenia powoda kosztami postępowania, mając na uwadze jego trudną sytuację materialną i majątkową.